

Het 'gevecht om de geletterdheid' vindt grotendeels in de eerste levensjaren plaats

Een goede taalontwikkeling voor het jonge kind

Marita Eskes

Kinderen krijgen al vanaf hun geboorte te maken met taal. Het ene kind komt hier in zijn of haar jonge jaren echter meer mee in aanraking dan het andere kind. Zo wordt het ene kind opgevoed in een gezin waar de krant op tafel ligt, er een kast voor boeken in de huiskamer staat en waar Sesamstraat wordt gekeken. Een ander kind komt misschien minder in aanraking met woorden en verhalen. Wat voor invloed heeft dit op de taalontwikkeling van een kind en hoe kunnen ouders bijdragen aan een goede taalontwikkeling van hun jonge kinderen? In dit artikel krijgt u antwoord op deze vraag en krijgt u tips om uw kind te stimuleren en begeleiden bij het verwerven van taal.

Mensen die met jonge kinderen werken, hoor je geregeld zeggen dat 'het kind nog niet klaar is' om met taal bezig te zijn, letters te leren en spelenderwijs te oefenen met leesvoorwaarden. De rijping zou later op gang komen, wordt dan ook wel gezegd. Een grote misvatting rondom de taalontwikkeling. Wanneer we wachten met het aanbieden van taal, wachten we op iets wat tot dan toe niet vanzelf is gebeurd. Dat moet juist gezien worden als een gemiste kans voor het kind. Als het kind van huis ook niet zoveel wordt gestimuleerd om met taal bezig te zijn, is dat een dubbele gemiste kans. Om dit te voorkomen, is het van belang dat vroegtijdig,

Als ouders van jongs af aan aandacht besteden aan taal kan dat een enorme achterstand bij aanvang van de basisschool voorkomen.

preventief wordt ingezet op een goed taalaanbod. Zowel op school, maar ook thuis. Niet elke ouder is op de hoogte van het feit dat de thuissituatie van grote waarde is als het gaat om de taalontwikkeling. Maar elke ouder doet ertoe (Sénéchal, 2008)! Wanneer ouders spelenderwijs inzetten op een goede stimulans rondom taal, krijgt elk kind een eerlijke kans bij aanvang van de basisschool. En dat gunnen we toch ieder kind?

EEN STIMULERENDE OMGEVING

Dat elk kind baat heeft bij een stimulerende omgeving, mag duidelijk zijn. Dit houdt in dat thuis aandacht is voor woorden, boeken, mondelinge taalvaardigheid, letters en lezen. Veel praten met je kind helpt om de woordenschat en mondelinge taalvaardigheid te ontwikkelen. Naast praten is het ook belangrijk dat er zichtbaar boeken, tijdschriften en/of kranten aanwezig zijn. Wanneer kinderen zelden een boek zien, zal hun nieuwsgierigheid niet groeien. Juist wanneer kinderen met boeken in aanraking komen, ontdekken zij de wonderlijke wereld van letters en verhalen. Zij ontdekken dat

een boek een verhaal vertelt, en dat 'die gekke tekenjtes' blijkbaar ontcijferd kunnen worden en samen woorden en zinnen vormen. Wanneer kinderen hun ouders zelf ook regelmatig lekker zien lezen of (boodschappen)lijstjes zien maken, groeit vaak de motivatie van het kind om dit zelf ook te gaan leren. Kinderen willen weten hoe het zit met 'die tekenjtes in de boeken': letters dus. Kinderen willen zo de letters van hun naam leren, of die van hun ouders, broertjes en zusjes. Ook taalspelletjes helpen enorm om te werken aan de leesvoorwaarden. Denk aan rijmen, liedjes leren, versjes opzeggen en uit het hoofd leren. Dit alles draagt in grote mate bij aan het ontwikkelen van de woordenschat, mondelinge taalvaardigheid en de leesvoorwaarden. Een kind dat thuis gestimuleerd wordt, doet het later beter op school. Internationaal onderzoek wijst uit dat ouderlijke betrokkenheid bij taal in hoge mate invloed heeft op het latere leren lezen (Sénéchal, 2008). Ook laten ouders hiermee aan hun kinderen zien dat taal een belangrijke functie heeft (Verhoeven & Aarnoutse, 2013, Vernooy, 2012).

SCHOOLSUCCES

In de kleutergroepen van de basisschool wordt aandacht besteed aan de leesvoorwaarden. Leesvoorwaarden stellen kinderen in staat om goed te leren lezen in groep 3 van de basisschool. Deze leesvoorwaarden zullen spelenderwijs worden aangeleerd, maar hier is ook goede instructie van de leerkracht bij nodig. Welke taaldoelen staan centraal in de kleutergroepen?

- luisteren (rijmpjes kunnen opzeggen)
- mondelinge taalvaardigheid (woorden en zinnen)
- rijmen (haas, kaas maar ook stoep, troep en dank, plank)
- klankgroepen (woord kunnen opdelen in klankgroepen: wan-de-len)
- isoleren van klanken (waar hoor ik de letter 's' in het woord 'huis')
- synthese van klanken (ik hoor h-ui-s, dat is samen 'huis')
- analyse van klanken (in 'spin' hoor ik s-p-i-n)
- manipuleren van klanken (als ik de 'k' in klas verander in de 'p', dan staat er...)
- letters herkennen
- letters benoemen
- letters schrijven

TIPS VOOR OUDERS:

- Zorg voor boeken, kranten en tijdschriften in huis
- Ga samen met uw kind regelmatig naar de bibliotheek
- Lees dagelijks voor aan uw kind
- Zing liedjes met uw kind en leer uw kind rijmpjes aan
- Praat samen met uw kind, stimuleer mondeling taalgebruik
- Laat uw kind dagelijks kijken naar Sesamstraat
- Lees zelf regelmatig, laat uw kind merken dat lezen leerzaam én leuk is
- Oefen spelenderwijs met uw kind de namen van kleuren, dieren en voorwerpen
- Reageer altijd positief en nooit afwijzend wanneer uw kind interesse toont in taal en boeken
- Zet rijmspelletjes en andere taalspelletjes in
- Stimuleer het herlezen en navertellen van verhalen uit boeken: herhaling en het kunnen navertellen van boeken stimuleren de woordenschat en mondelinge taalvaardigheid
- Ga in op de interesse van uw kind rondom letters, zoals de letters van zijn of haar naam
- Zorg voor pennen en papier in huis, laat kinderen spelenderwijs 'briefjes schrijven, woordjes maken, boodschappenlijstjes opstellen'.
- Zorg voor een goed contact met de peuterspeelzaal en later met de basisschool, zodat u samen kunt zorgdragen voor een goede ontwikkeling van uw kind
- Geef uw kind zelfvertrouwen en positieve feedback: de sleutel tot succes!

Om een kind goed voor te bereiden op kleutergroepen en later op groep 3, is het daarom van groot belang dat ouders thuis van jongs af aan aandacht besteden aan taal. Dit kan een enorme achterstand bij aanvang van de basisschool voorkomen. Het kunnen omgaan met klanken, rijmen en letterkennis voorspelt het technisch leren lezen in groep 3. Uit onderzoek blijkt ook dat de woordenschat en begripsmatige kennis het latere begrijpend lezen in groep 6 voorspelt (Vernooy, 2012). Een achterstand op jonge leeftijd is bijna niet meer in te halen, daarom is een preventieve aanpak vereist (Torgesen, 2002). Technisch en begrijpend

Wanneer ouders spelenderwijs inzetten op een goede stimulans rondom taal, krijgt elk kind een eerlijke kans.

lezen zijn enorm belangrijk om in de maatschappij te kunnen participeren. Om alle kinderen een geletterde toekomst te bieden, kan gesteld worden dat 'het gevecht om de geletterdheid' grotendeels in de eerste levensjaren wordt gewonnen of verloren (Pondiscio, 2015).

PRAKTISCH KADER

Nu u weet waarom een preventieve aanpak belangrijk is bij de taalontwikkeling en dat u hier als ouder een belangrijke rol in speelt, zetten we graag wat tips voor u op een rij. U wilt toch immers ook dat uw kind goed een goede start maakt in deze geletterde maatschappij?

MARITA ESKES M. SEN (1987) IS WERKZAAM ALS ONDERWIJSADVISEUR TAAL/LEZEN EN DIDACTISCH HANDELEN BIJ EXPERTIS ONDERWIJSADVIES. HIERVOOR HEEFT ZIJ ACHT JAAR ALS LEERKRACHT GEWERKT IN HET PO. CONTACT: MARITA.ESKES@EXPERTIS.NL TWITTER: @MARITAESKES.

LITERATUUR:

- Pondiscio, P. (2015). *Is Common Core Too Hard for Kindergarten?*
Gevonden op 20 mei 2016, op <http://static1.squarespace.com/static/5296055fe4b055ccc3aa9d52/t/54dd044fe4b0821194835b0a/1423770703069/Is+Common+Core+Too+Hard+for+Kindergarten.pdf>.
- Sénéchal, M. (2008). *The Effect of Family Literacy Interventions on Children's Acquisition of Reading from Kindergarten to Grade 3: A Meta-Analytic Review*. Report reviewed and approved by the Institute for Education Sciences, US Department of Education. Published booklet available at http://www.nifl.gov/partnershipforreading/publications/pdf/lit_interventions.pdf.
- Torgesen, J.K. (2002). The prevention of reading difficulties. *Journal of School Psychology, 40*, 7-26.
- Verhoeven, L. & Aarnoutse, C. (2013). *Tussendoelen beginnende geletterdheid*. Nijmegen: Expertisecentrum Nederlands.
- Vernooy, K. (2012). *Elk kind een lezer*. Antwerpen/Apeldoorn: Garant.